

Posudek bakalářské práce Eduarda Feuereise
RENÉ DESCARTES – myšlenka *mathesis universalis*

Kolega Feuereis předložil nesmírně precizní a důkladnou studii pojednávající o Descartesově projektu založení univerzální vědy (*mathesis universalis*). Práce je zasazena do kontextu dějin metafysiky a musí se tudíž vyrovnávat s před-novověkým pojetím přírody, poznání a „vědy“ – nakolik lze o vědě hovořit mimo rámec tzv. „novověku“. Proto kolega Feuereis spolu konfrontuje Aristotelovo pojetí vnímání a poznávání s pojetím u Descartesa, který sice respektuje Aristotelův rozvrh poznávacích schopností, ale kvůli zcela proměněnému ontologickému založení své vlastní myslitelské/metafysické pozice musí moci tento rozvrh vyznít odlišným způsobem.

Výklad Aristotela se opírá o interpretaci relevantních pasáží ze spisu *O duši (de anima)*, který je předestřen s opravdovou důkladností a bezvadnou přesností (str. 8-12).

Poté se kolega Feuereis obrací k jádru svého tématu, k Descartesovu spisu *Pravidla pro vedení rozumu* (str. 13-31), který však neinterpretuje jako celek, nýbrž pouze prvních šest z celkových dvanácti *Pravidel*. Na základě této interpretace rekonstruuje základní obrysy konceptu *mathesis universalis*, aby jej podrobil kritice v závěrečné části své práce, ve kterém se obrací k Descartesovu nejznámějšímu a snad i nejlepšímu spisu *Meditace o první filosofii* (str. 32-43). Na závěr této pasáže kolega Feuereis může po předvedení precizní interpretace a hlubokého výkladu konstatovat, že „svým metafyzickým charakterem právě *Meditace* možnost *mathesis universalis* popřely“ (str. 43).

Téma je stanoveno jednoznačně a kolega Feuereis dospívá k prokazatelnému a přesně vykazatelnému závěru, textové pole je konkrétně vymezeno uvedenými spisy, přičemž kolega Feuereis hojně cituje i sekundární (včetně cizojazyčné) literaturu.

Připomínky: na str. 7 nesouhlasím s tezí, že na základě metafysického rozvrhu tzv. novověku „příroda se stala pouhým materiálem pro lidské projekty“. Novověká *natura* je celkovou souvislostí příčin a celkem předmětnosti ve smyslu všeho, co existuje „vně rozumu“ neboli řečeno podcartesovsku: co existuje na způsob *res extensa*. Materiálem se stává až teprve tehdy, když je celek jsoucího stanoven jakožto *Machenschaft*: disponující zhotovenost, což je metafysická pozice, která popírá dokonce i onen novověký rozvrh celku jsoucího ve smyslu *natura* jakožto celek předmětnosti. V rámci *Machenschaft* jsou nevystupuje již ani jako předmět, nýbrž jako pouhý materiál stojící libovolně k dispozici na základě zpřístupňující zkušenosti „práce“, která představuje *ontologický* dynamismus konkretizující Nietzscheho metafysický princip „vůle k moci“. Jsoucí je jednak zhotovitelné (*machen*), jednak je disponovatelné (*Macht*), avšak to není ještě případ Descartesa, nýbrž konkrétně se to projeví až v díle Ernsta Jünger a Martina Heideggera.

Dále na str. 7 není uvedeno/vysvětleno, co to jsou „onto-theo-logické struktury“. Co to je, jaké to jsou, odkud si autor bere tento *terminus technicus*?

Na str. 13 autor v textu hovoří o M. Heideggerovi, avšak v poznámce odkazuje na Descartesova *Pravidla*. Podle čeho autor usuzuje, že „Heidegger považuje <spis o Pravidlech – pozn. A.N.> za hlavní předpoklad k pochopení toho, co se v novověké vědě odehrává“?

Na str. 3 a 17n. se snad redundantně opakuje motiv *údivu* coby počátku filosofování.

Na str. 18 se v souvislosti s druhým *Pravidlem* hovoří o geometrii a aritmetice, ale autor nezmíní fakt existence Desertesova spisu o geometrii, který byl přeci jednou ze součástí konvolutu prací o meteorech a dioptrice, uvedených *Rozpravou o metodě*. Nesouvisí bytostně koncept univerzální vědy právě s tímto konvolutem spisů? Toto považuji za velkou ztrátu celé jinak vynikající práce kolegy Feuereise.

Na str. 21 se poprvé zmíní cosi jako „metoda“, o které se však začne hovořit až od str. 25n. Hned na str. 26 se však objevuje zcela nesmyslná, jelikož prázdná věta: „Postupovat metodicky znamená ... postupovat v souladu s metodou“. Mimoходом **v celé práci je metoda vymezena výhradně negativně** (např. na oné str. 26: „Postupovat metodicky znamená nenechat se strhnout...“) Za velký počin bych naopak považoval, kdyby autor dokázal *pozitivně* vymežit bytnost metody a metodičnosti: totiž samotný motiv *to mathéma*. V celé práci totiž trestuhodně schází zmínka o tom, co to je vlastně ten *mathématický* charakter novověké vědy. Minimálně na str. 27 se mělo o tomto základním motivu hovořit.

Podnět: na str. 26 autor hovoří o „semenech poznání“: nakolik lze zvážit doslovný motiv u starořeckého Anaxágora (*spermata tú noú*)?

Práci kolegy Feuereise považuji za příkladnou a jednoznačně ji **doporučuji k obhajobě** jakožto **vynikající** a hodnotím ji **45 body**.

Mgr. Aleš Novák

xiv. xii. mmvi
